

μὴ εἰσαι ἀνόητη· θέλεις νὰ ἐπιστρέψῃς ὅποισα, μὲ ποιαν ἐλπίδα, ἀφοῦ εἰς τὴν Πόλιν ἐπώλησες ὅτι εἰχες; Εἶνε πολὺ ἀργά, τὶ ἡμπορῶ νὰ σὲ κάμω πλέον, ἀφοῦ τὰ πάντα συνεφωνήθησαν, καὶ οἱ ἀνθρωποι ἡτοι μάσθησαν.

Μάτην δύνας προσεπάθησα νὰ τὴν παρηγορήσω· ἔκεινη, ἐπὶ τῷ λογισμῷ ὅτι μετά τινας ὥρας θάνατελλεν ἡ ἡμέρα τοῦ γάμου της, κατελαμβάνετο ὑπὸ ἀπογνώσεως.

Μετ' ὄλιγον ἡγέρθη καὶ ἀνοίξασα τὸ παράθυρον, ἵστη πρὸ αὐτοῦ ἀφωνος, ἀναπνέουσα τὸν καθαρὸν ἀέρα· ἀκολούθεις δ' ἐπιστρέψασα πρὸς με:

— Σὲ λίγη ὥρα θὰ φένη, μοὶ εἴπεν, σήκω κοκόνα μου νὰ κατεβοῦμε ἀπ' τὸ παράθυρο, καὶ νὰ φύγωμε τὸν δρόμο τὸν ξέρομε.

— Καὶ πῶς; ν' ἀφήσωμεν τοὺς ἀτυχεῖς ἀνθρώπους κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; εἰσαὶ τρελλή;

— Άλλ' ἔκεινη ἡρχισε καὶ πάλιν τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ὀλολυγμούς, παρακαλοῦσα με νὰ σπεύσω πρὶν ἐπέλθῃ ἡ ἡμέρα. Ἐσκέφθην, ὅτι ἐκ πρώτης ἀρχῆς ὁ σκοπός μου ἦτο, οὐχὶ νὰ νυμφεύσω, ἀλλ' ἀπλῶς νὰ εὐχαριστήσω αὐτήν. Δὲν ἐπεθύμουν νὰ θεωρηθῶ ὑπὸ τῆς μεμψιμούρου ἔκεινης γυναικὸς ὡς αἰτία τῆς δυστυχίας της, οὔτε νὰ γίνω τοιαύτη διὰ τοὺς ἀγαθούς ἀθηγάνους. «Ἄς τὴν εὐχαριστήσω καὶ πάλιν. «Οσον δ' ἀφορᾶ τοὺς ἀτυχεῖς ξεναγούς μας, ὅπως ἡλθομεν ἀπρόσκλητοι, οὐτὼ καὶ ἀπηρχόμεθα ἀνευ εἰδοποιήσεως. Τοῖς ἦτο πεπρωμένον, διότι πολὺ εἴχον θριαμβεύση χθὲς, καὶ ἦτο καιρὸς νὰ ταπεινωθῶσιν. Ήγέρθην, ἐλάβομεν τὸ δέμα τῆς Ζαχαρένιας, τὸ παράθυρον ἦτο χαμηλόν, κατέλθομεν εὐκολώτατα χωρὶς οὐδένα νέφυπνήσωμεν, τὸ ἐπανεκλείσαμεν, καὶ ἐτράπημεν πρὸς τὴν δόδον δι' ἓς εἴχομεν ἔλθει.

Μετά δύο ὥρας ἐφάστημεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. Τὴν στιγμὴν ἔκεινην λευκὴ γραμμὴ ἐχαράσσετο ὑπεράνω τῆς Χρυσοπολεως, ἀγγέλουσα τὴν Ἡώ· καὶ ὁ νοῦς μου ἐστρέφετο πρὸς τὸ ταπεινὸν χωρίον τῶν Λιτρῶν, ὅπως παραστῇ εἰς τὴν οἰκτρὰν ἑέγερσιν τοῦ ἐγκαταλειφθέντος γαμβροῦ, τοῦ ὅποιου τὸ ἐνύπνιον ἐπέπρωτο νὰ ἐπαληθεύσῃ συμφώνως πρὸς τὰς ἐρμηνείας τῆς Ζαχαρένιας, ἡτις ἀπεδόθη καὶ πάλιν εἰς τοὺς δανειστάς της, ὅπως ἂντα πᾶσαν τοὺς πολυπαθοῦς βίου της δυσχέρειαν, θρηνητὴ καὶ μεταμελῆται διὰ τὴν νυκτερινὴν ἔκεινην δραπέτευσιν.

ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΟΥ

ΦΥΛΑΚΑΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ EN BENETIA.

(Ἀναμνήσεις Ιταλικαὶ)

I

Περίεργον συμβούλην θὰ δύσω εἰς τοὺς ἀναγνώστας, δόσοι ἐπισκεφθῶσι τὴν Βενετίαν. Θὰ συγένη-

λεύσω αὐτοῖς νὰ ἴδωσι τὰς φυλακὰς τῶν καταδίκων γυναικῶν, τὰς ὅποιας ὀλίγιστοι ἐκ τῶν μεταβανόντων ἔκει ἐπέφθησαν νὰ ἴδωσιν.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ἀρθροῦ τούτου, θὰ νομίσῃ τις ἵσως, ὅτι πρόκειται περὶ φυλακῶν τρομερῶν, ὅποιαι αἱ γνωσταὶ «ὑπὸ τοὺς μολύβδους» (settoi piombi), ἢ «φρέατα» (pozzi). Σπεύδω νὰ εἴπω, ὅτι πρόκειται ἀκριβῶς περὶ τοῦ ἀντιθέτου.

Αφοῦ ἴδωσι τὰς ὑπὸ τὰ φρικώδη ὄντα φυλακὰς ἔκεινας τῆς Βενετικῆς πολιτείας, ἀφοῦ ἐπισκεφθῶσι τὸ Δουκικὸν ἀνάκτορον μὲ τὰς πολυτελεῖς μὲν ἄλλ' αἰματηρᾶς ἴστορίας αἰθύνσας «τῶν τριῶν» καὶ «τῶν δέκα», μὲ τὰς φυλακὰς, ὑπὸ τὰ ἀπαίσια ἔκεινα ὄντα φυλακατα· ἀφοῦ διέλθωσι «τὴν γέφυραν τῶν στεναγμῶν» καὶ ἴδωσι τὰ «στόματα τῶν λεόντων», καὶ ἀφοῦ περιέλθωσι τὸ ἐν τῷ ναυστάθμῳ Μουσεῖον μὲ τὰ ὄργανα τοῦ βασανισμοῦ, ἐπισκεπτόμενοι κατόπιν τὰς σημερινὰς φυλακὰς τῶν γυναικῶν, θὰ αἰσθανθῶσιν οἵοις ἀνακούφισιν ἀπὸ τῶν πνιγηρῶν ἐντυπώσεων, δις ἐμπνέουσι τὰ φρικώδη μνημεῖα τοῦ τρομεροῦ παρελθόντος. Θὰ εὑρωσιν εὐάρεστον σημεῖον τῆς προόδου τοῦ σημερινοῦ πολιτισμοῦ, θὰ ἴδωσιν ἴδρυμα, δι' ἥμας μὲν τοὺς ἔλληνας διδακτικώτατον, διὰ πάντα δὲ σπουδάζοντα τοὺς οἰκους, ἐν οἷς διαιτᾶται ἡ πάτγουσα μερὶς τῆς ἀνθρωπότητος, εὐάρεστον.

Δὲν ἡξεύρω ἢν θὰ εὕρωσιν ἐν κύταις, οἷαν τάξιν καὶ εὐάρεστειν εὗρον, ὅτε πρὸ τριετίας (κατὰ Ιούλιον τοῦ 1885) ἐπετελέθη αὐτάς. Δὲν ἔχω δύνας λόγους νὰ φοράμαι, ὅτι θὰ ἐγειροτέρευσαν ἔκτοτε ἔκει τὰ πράγματα.

II

Η φυλακὴ αὕτη δὲν κεῖται ἐπὶ ἐνὸς τῶν τελματωδῶν νησιδίων, ἀτιγα συνδέονται διὰ γερυρῶν καὶ ἀποτελοῦσι τὴν κυρίως πόλιν τῆς Βενετίας. Κεῖται ἐπὶ τῆς ἀσυνδέτου μὲν μετὰ τῶν πολλῶν, κατωκειμένης δύνας καὶ νῦν καὶ ἀποτελοῦσας μέρος τῆς Βενετίας νήσου «Ἐθραϊκῆς» (giudecca).

Ἐπ' αὐτῆς εὑρηνται καὶ αἱ σημεριναὶ φυλακαὶ τῶν καταδίκων ἀνδρῶν. Ως φυλακαὶ τῶν ὑποδίκων χρησιμεύουσιν ἡδη, αἱ παρὰ τὸ Δουκικὸν ἀνάκτορον καὶ μετ' αὐτοῦ διὰ τῆς ὑποστέγου «γεφύρας τῶν στεναγμῶν», συνδέομεναι παλαιαὶ φυλακαὶ τῆς Δημοκρατίας.

Ἀπώλεσα μίαν ὥραν καὶ πλέον ἔως νὰ εἰσέλθω· διότι αἱ μοναχαὶ, αἰτινες διευθύνουσι καὶ φυλάττουσιν αὐτὰς, ἐζήτησαν ἀδειαν τοῦ νομάρχου ἢ τοῦ Διευθυντοῦ τῶν ἀνδρικῶν φυλακῶν κ. «Ἐρρίκου Ντέλλη, δστις ἐθεώρει ἀσυτὸν ἀναρμόδιον νὰ δώσῃ σύττασιν. Ἐπενήλθον, κ' αἱ ἀδελφαὶ μοὶ ἐπανέλαβον. ὅτι ταῖς ἡρεσὶ ἡ σύττασις, τοῦ κ. Ντέλλη.

Εἶχον ἡδη γ' αρίστει αὐτὸν, καὶ φιλοφρόνως κατὰ τὴν ἐπάνοδόν μου, μοὶ ἐδοκει συστατικὴν ἐπιστολὴν. Μολονότι δὲ οἱ Γονδολιέροι, ἐπὶ ὑποσχέσει κρείσσονος ἀμοβῆς, εἶχον ἀφῆσει τὴν συνήθως ἀκεηράν αὐτῶν καταλασίαν, δὲν κατέφθωσα νὰ τελέωσω ταχύτερον.

Ότε τὸ τρίτον μετέβαινον, ἤκην κάπως ώργισμένος καὶ οὐχὶ καλῶς διατεθειμένος· ἀλλὰ καὶ ἡ δυταρέσκειά μου τάχιστα διελύθη καὶ ἡ ἐπιμονή μου ἡμείφθη.

Εἶχον συλλάξει τὴν ὑπόνοιαν, διτὶ μοὶ πάρε εἴδαντο ἐμπόδια, ἵνα τακτοποιηθῶσιν αἱ φυλακαὶ, καὶ ἐπεθύμουν νὰ τὰς εῦρω ἐν τῇ φυσικῇ αὐτῶν καταστάσει. Διὰ τοῦτο ἔσπεισον. Καὶ ἵστις μὲν ἐδικρέστερὸς ἀπὸ τῆς πρώτης μεταβάσεως μου χρόνος ἐγρηγορεύετο πρὸς συμπλήρωσιν τῆς καθαριότητος· ἀλλὰ βιβλίων, διτὶ εἰδον, δὲν ἦτα τοῦ ὀλίγου αὐτοῦ χρόνου ἐργασία.

Τὸ οἰκοδόμημα εἶνε παλαιὸν μονὴ γυναικεῖον. Ὡς ἡ τῶν ἀνδρῶν φυλακὴ ἐπὶ τῇ giudecca, ἦτο μονὴ ἀνδρῶν, τὴν ἐποίαν Ναπολέων ὁ Α', ἐξώτας τοὺς καλογήρους, μετέβαλεν εἰς φυλακήν. Καὶ ἀλλαχοῦ εὑρον τοιαύτην μετατροπήν οἷων ὅτινων πατέρων εἰς οἵκους δεσμωτῶν. «Οπου κατεκλείνοτο δῆλοτε διὰ ἀρετὴν ἔκουσίως, κατακλείνοται σήμερον κουσίως διὰ κακουργίαν.

Ἡ σημερινὴ τουλάχιστον γρηγοροποίησις τοῦ οἴκου, διὸ ἐπεσκεπτόμην, ἀν μὴ τι ἄλλο, ἦτο τουλάχιστον καταφανέστερον ὠφελιμωτέρᾳ. «Οτε ἔσκρημην αὐτῶν, ἔσκέρθην, διτὶ ἄλλοτε ἵστις κατωκείτο ἀπὸ ὀλιγωτέρας ἀμαρτωλᾶς γυναικας, σήμερον ὅμως κατοικοῦσι αὐτὴν θετικωτέρας ἀρετῆς μοναχαῖ, αἱ φύλακες ἀδελφοί.

Τὴν φυλακὴν, κατὰ τὸ πλεῖστον, περιβάλλει κῆπος, καλῶς διατηρούμενος, καὶ διὰ τὴν Βενετίαν, οὐχὶ στενόχροος. Ἐπὶ τῇ θύρᾳ ἀναγρινόσκεται ἡ ἐπιγραφή: «Casa di corruzione e pena semifinile». Ἡ ὅψις τῆς θύρας πρώτη, σὲ προδιαθέτε: εὐχαρίστως. Καθερά, μὲ γρωματισμὸν ἔγκυιρον, μὲ στίλθοντας τοὺς σφριγάλκους τοῦ ρίπτρου τῶν κλείθρων καὶ τῶν λαβῶν, μὲ λευκοὺς τοὺς ἐκατέρωθεν τοίχους, εἰνε εἰσόδος; εἰς οἶκον εὐπρεπῆ καὶ εὔπορον, οὐχὶ εἰς εἰρητὴν, εἰνε θύρα νυμφῶνος, διτὶ ὅπῃ ἀντροῦ ἐρινύνων.

Εἰς τὴν ἀντικρὺν ὅχθην τῇ διώρυγας, ἀπέναντι τῆς εἰσόδου, ἐφύλαττε φρουρός.

Ἡ θυρωρὸς λαβοῦσα τὴν ἐπιστολὴν ἀνῆλθε, καὶ μετ' ἀλίγιας στιγμὰς ἡ θύρα ἤγοιχθη.

Μία ἀδελφὴ ἔνδοθεν τῆς θύρας, μὲ ὑπεδέχθη μὲ μειδίαμα εὐπροσήγορον. Ἐφρίνετο εἰκοσιτετράετις μόλις. Μικρόσωμος, κομψὴ, σιτόχρους, μὲ πρόσωπον γελαστὸν, μὲ ὀφθαλμοὺς μαύρους, νοοῦντας, ἀμέσως ὅμιλουντας σιωπηλῶς, ἀστράπτοντας ἰταλικοὺς καὶ Ἑλληνικοὺς ὀφθαλμούς. Εἶχεν ἔκρατιν φιλομυσιδῆ, μετὰ σεμνότητος ἀφελοῦς. Πνευματώδης καὶ ἀνεπιγμένη, ὡμίλει ἀνευ ὑποκριτίας, ἀλλὰ καὶ ἀνευ προκλητικότητος. «Ωμίλει καλῶς τὴν γαλλικὴν καὶ ἥδεως τὴν ἰταλικὴν. Ἐφόρει μαῦρον ἔνδυμα καὶ καλύπτραν λευκήν. Ἡ δικιλία καὶ οἱ τρίποι της ἀμαρτύρουν, διτὶ δὲν τῇ ἦτον ἀπορον πρᾶγμα ἡ ὑπόδοχὴ ἔνων μετ' εὐπροσηγορία; καὶ γάριτο;

Μοὶ ἔζητητο συγγνώμην, ἐξ ὀνόματος τῆς διεθνετήριας, διότι ἀσθενεῦσα καὶ μὴ δυναμένη, γὰρ μὲ διπλήση μόνη, ἀνέθηκεν εἰς αὐτὴν τὸ ἔργον. — τῷ αὖτε οἱ ἵστις θὰ ἐπιληφθεῖσι, παρατέθηκεν.

Τῇ ἀπόντησα, ὅτι λυπούματι διὰ τὴν ἀδιαθετίαν τῆς ἀδελφῆς διευθυντρίας ἀλλ' ὅτι εὐχαριστῶ αὐτὴν διὰ τὴν ἐκλογὴν τῆς ὁδηγοῦ, ἥτις, ἐκ τῶν πρώτων λόγων μὲ πείθει, διτὶ θέλει καταστήσει τὴν ἐπισκέψιν μου εὐχέρετον καὶ διδακτικὸν μάθημα.

Δὲν ἡ πατάρη.

Ἐδέχθη μετὰ μειδίαματος εὐχεστείας, καὶ οἵνεις ὡς βάσιμον, τὴν ἔκρησιν τῆς πεποιθήσεως μου· ἀλλ' ἔσπευσε νὰ μοὶ προσθέσῃ, διτὶ ἡ ἀδελφὴ ἡγουμένη διευθύνει τὴν φυλακὴν πρὸ τριακονταετίας, ἀπὸ τῆς αὐστριακῆς ἔτι δυναστείας, καὶ θὰ ἐγγρήσει πολλὰ περὶ τῆς ἴστορίας τοῦ καταστήματος, ἐνῷ «έγῳ γνωρίζω διάγρα περὶ τοῦ παρελθόντος αὐτοῦ, ἵστις μόνον, διτὶ ἡ οἰκοδομὴ ἦτο ἄλλοτε μονή».

Ἡ περὶ τοῦ παρελθόντος σκόπιμος ἐπιρύπανσις, ἦτο γυναικεῖα . . . πρόνοια, ἀλλὰ περιπτή. Ἡ διὰς αὐτῆς ἐμαρτύρει περὶ τῆς νείτητος της. 'Αλλ' ἦτο γυνή.

III

Ἡρξάμεθα τῆς ἐπισκέψεως; ἀπὸ τῶν ἴσογειῶν. Ἐκεῖ εἶνε αἱ ἀποθήκαι τῶν ἐδωδίμων καὶ τῆς θερμαντικῆς ὅλης, ἡ ἱματιοθήκη, τὸ πλυντήριον, τὸ μαγειρεῖον, ὁ λουτρών, τὸ ἐστιατόριον καὶ δύο μεγάλαι αἱ αὐλαὶ, περιορίζομεναι διὰ στοῖν, κατὰ τὸ σύστημα τῶν λεγομένων Clostres.

Τὴν λευκότητα τῶν τοίχων καὶ καθαριόττα τῶν αὐλῶν καὶ τῶν διαδρόμων ἔθελον ζηλεύεις δόλοι οἱ οἴκοι· οὔτε γόρτον, οὔτε τεμάχιον γάρτου, οὔτε σδατος ρανίς.

Τὸ ἐστιατόριον ἦτο ἐπιμήκης, τετράγωνος μεγάλη αἴθουσα, εἰς ἣν εἰσέρχεται τις διὰ τῆς αὐλῆς. Ἀντικοῦ τῆς εἰσόδου, ὀλίγα παράθυρα σιδηρόφρακτα, βλέπουσιν εἰς ὅδὸν στενοτάτην, ἀληθῶς βενετικὴν ὁδόν. Ταύτην δεικνύουσα ἡ ὁδηγός μου:

— Εκεῖ, μοὶ εἴπεν, ἀφελῶς γελῶσαι, ἐφρούρεις ἀλλοτε στρατιώτης, ἀλλ' ἡ παρουσία του, ἀντὶ νὰ ἐμπνέῃ τὴν τάξιν, προεκάλει τὴν ἀταξίαν. Ἐξητήσαμεν τὴν ἄρσιν αὐτοῦ ὑπ' εὐθύνην μας, ἡ τάξις ἐπανηλθει καὶ οὐδὲν ἔκτοτε συνέβη.

— Είμπορεῖτε διὰ τοῦτο νὰ καταδικάσητε τὰς φυλακισμένας; ἡρωτᾷσα.

— 'Αλλ' οὔτε τὸν στρατιώτην, μοὶ ἀπήντητε γοργῷς.

— Εν τῷ μέσῳ τοῦ ἀντικρὺν τῆς εἰσόδου τοίχου τοῦ ἐστιατορίου, κρέμαται σταυρός, καὶ ὑπ' αὐτὸν ἴσταται τράπεζα ἐπὶ μονοβάθρου ἔξεδρας.

— Εκατέρωθεν ἔκτεινονται αἱ μακραὶ ξύλιναι τράπεζαι μετὰ θρανίων ξυλίνων.

Πρὸ τῆς τραπέζης ἔκεινης, καθημένη, μία τῶν δελφῶν, ἐξηγεῖ τεμάχιον τῆς ἀγίας γραφῆς, ἐνῷ καὶ δεσμώτιδες τρώγουσι σιωπηλαί.

Οἱ τοίχοι κατάλευκοι, τὰ πατώματα ἀκηλίδωτα, αἱ τράπεζαι ἀνευ ρύπων.

Τὸ πλυντήριον εἶνε εὔρος. Ἐν τῷ μέσῳ αὐτοῦ ἴρρυται λεκάνη κτιστή, ὑπὲρ τὴν ὁποῖαν, ἀποθήκη σδατος. Ἐν τῇ λεκάνῃ αὐτῇ πλύνουσιν αἱ κατάπικοι. Πέντε τοικύνται ἔπλυνον ὅτε εἰσῆλθον· ἦτο

δευτέρα, καὶ ἀνὰ πᾶσαν δευτέραν γίνεται ἡ πλύσις τῶν ἐνδυμάτων ὅλων τῶν καταδίκων· διότι ἀλλάζουσιν ἀνὰ πᾶσαν κυριακὴν τὰ ἑσπερικά ἐνδύματα.

Τὸ στέγνωμα τῶν ἐνδυμάτων γίνεται, τὸν μὲν γευμάνα ἐντὸς τοῦ πλυντηρίου, θερμαῖνομένου ἐπιτηδεῖς, τὸ δὲ θέρος εἰς τὰς αὐλὰς διὰ τοῦ ἥλιου.

Ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῶν ἐδωδίμων κρύκται πίναξ δεικνύων τὰ καθ' ἡμέραν ἐπιτρεπόμενα φαγητά. Δις τῇς ἑβδομάδος, πέμπτην καὶ κυριακὴν, συγχωεῖται κρέας, ὃς καὶ εἰς ἄλλας φυλακάς.

Κατὰ τὰς ἐπιλοίπους ἡμέρας, δισποια, γεέμηλα, ζυμαρικά, λάχανα. Τὸ ἑσπέρας, ἄρτος, τυρὸς καὶ καρποί.

Τὴν τροφὴν τῶν ἀσθενῶν κανονίζουσιν οἱ ἱατροί.

Αἱ κατάδικοι λαμβάνουσι τὴν πρώταν καρφὴν εἰς τὸ ἐργαστήριον.

Ἐπὶ τῷ σάκκων καὶ τῶν δοχείων μικρὸν δελτίον δεικνύει, πάτε ἡγοράσθη τὸ περιεχόμενον, καὶ κάτωθεν σημειοῦνται τὰ ἑκάστοτε λαμβάνομένα ποσά.

Πάντα μέτρον ἔχει ληφθῆ, ἵνα μὴ βλάπτωνται τὰ ἐδωδίμα, πρὸ πάντων καθαριότητος καὶ ἀερίσμου. Λεπτομερῶς μοι ἔδειξε ταῦτα, καὶ τὰς τιμὰς εἰς ἄς ἡγοράζονται, καὶ τὸν τρόπον, δι' οὗ τὰ προσφυλάκτους καὶ τὸ κατὰ κεφαλὴν ἀπαιτούμενον. "Ἄν η μητὸν δὲν μὲν ἀπατᾷ, νομίζω, διτὶ ὑπελόγιζον 50 λεπτὰ κατὰ πρόσωπον καὶ καθ' ἡμέραν τὴν δαπάνην τῆς τροφῆς.

Παρὰ τὰς ἀποθήκας τὸ μαγειρεῖον.

Κατάδικοι περισσικῶς λαμβάνομεναι μαγειρεύουσι μπό τὴν ἐπιτήρησιν μιᾶς τῶν ἀδελφῶν. Ἐμαγείρευον καὶ ἐδοκιμασα τὸ φαγητόν, ὅπερ ἦτο κάλλιστον.

Ἡ τάξις τῶν σκευῶν, ἡ εὐάρεστος ὁρμὴ, ἡν ἐπαντάξεις εἰς τὰ μαγειρεῖα μεγάλων ἔνοδογείων, ἡ στιλπνότης τῶν δοχείων, ἡ λευκότης τῶν προποδίων τῶν μαγείρων γυναικῶν, ἥνοιγον μόνα τὴν ὅρεξιν, καὶ ἔπειθον διτὶ ἐκείθεν, δυσκόλως δύνανται νὰ νοσήσωσιν αἱ κατάδικοι.

Ἡ τροφὴ τῶν ἀδελφῶν εἶναι ἡ αὐτὴ καὶ τῶν καταδίκων.

Ἐν τῇ ἴματιοθήκῃ, τὴν κατάταξιν ἔννοει τις διὰ πρώτου βλέμματος. Χωρίστα τὸ ἀμεταχείριστα τῶν μεταχειρισμένων, τὰ γειμερινὰ εἰς μίαν πλευρὰν, τὰ θερινὰ εἰς ἄλλην. Τὰ ἑξωτερικὰ φορέματα κεχωρισμένα τῶν ἑσπερικῶν. Ἰδίᾳ ἀποθήκη διὰ τὸ ὑποδήματα, ἵδιον δωμάτιον διὰ τὸ ἀπλύτα. Στινα μένουσιν ἐν αὐτῷ μόνον τὴν Κυριακὴν. Ἰδίον γχρόιμα διὰ τὰ τῶν ἀσθενῶν, ἀτινα καὶ ἰδιαιτέρως πλύνονται.

Εἰς τὸν λουτρόνα αἱ κατάδικοι λούνονται συνεχῶς κατὰ τὸ θέρος.

Εἰς τὰς αὐλὰς γίνεται περίπατος, τὴν πρώτην καὶ τὴν δεῖπνην, ἀνὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὥραν. Αἱ κατάδικοι περιπατοῦσι σιωπηλαί. Μόνον κατὰ τὸ τελευταῖον ἥμισον τοῦ δειλινοῦ περιπάτου, ἐπιτρέπεται αὐταῖς ἡ συνδιάλεξις.

— Ηεριττὸν νὰ σᾶς εἴπω, μοι προσέθηκεν ἡ ἀδελφὴ ὁδηγὸς, ὅποιος θόριονς γλωττῶν γίνεται τότε καὶ πῶς περιμένουσι τὴν ἡράν ταῦτην.

— Σεῖς δέ; Ἡρώτησα.

— Ιστάμεθα, μοι ἀπεκρίθη, προσπαθοῦσαι νὰ μετριάσωμεν, τὴν θερμαῖνομένην συνομιλίαν, ὅπου ἀποβαίνει κινδυνώδης.

— Αντιζηλίαι καὶ ἀντιπάθειαι ὑπάρχουσι πολλαὶ μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοσοὶ εὑρίσκουσι τότε διέξοδον.

— Πολλαὶ βεβαίως ὑπάρχουσι, ζωηροὶ οἵτινοι διότι λαμβάνομεν μέτρα χωρισμού προσωρινού καὶ συμφιλιώσεως ταχείας τῶν ἐριζουσῶν. Απὸ δύο ἑταῖροις μόνον ἐλάβομεν ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τῆς φρουρᾶς. Φοροῦνται τὴν μόνωσιν, καὶ διὰ τοῦτο βλέπετε τὰ μονωτήρια κενά.

IV

Ἐνῷ ἀνηρχόμεθα τὸν πρῶτον ὅραρον, ἡρώτησα περὶ τοῦ ἀριθμοῦ τῶν καταδίκων καὶ τῶν ἀδελφῶν.

Ἡσαν διακόσιαι πεντήκοντα τεσσάρες καταδίκοι. ἔξι ὃν δέκα ὅκτω καταδικασμέναι εἰς θάνατον. Δεκατέσσαρες ἀδελφαῖ, πλὴν τῆς ἡγεμόνης, ἐπιβλέπουσι, φυλάττουσι, διδάσκουσιν αὐτὰς γράμματα καὶ ἐργάζειρα καὶ φροντίζουσι τὰ τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς διοικήσεως. Οὐδεμίαν λαμβάνουσιν αἱ ἀδελφαὶ ἀμοιβήν. Τρέφονται μόνον ἐνδύονται καὶ ὑπεδύονται ἐκ τῆς διὰ τὰς φυλακὰς δαπάνης.

Ἡρώτησα ποῖον τὸ ἐπικρατέστερον ἔγκλημα διακατεδικάσθησαν αἱ γυναῖκες ἐκεῖναι.

— Πρωτεύει ἡ βρεφοκονίνα, μοι ἀπόγνωσεν ἄνευ διεταγμοῦ, δι' ἐκφράσεως θλίψεως ἢ ὁδηγής μου επειτα ἔργεται ἡ κλοπὴ καὶ ἡ συζυγοκτονία.

— "Ἄξιον προσοχῆς θέμα, παρετήρησα, διτὶ καὶ γυναῖκες αὐταῖ, διὰ νὰ τηρήσωσι τὴν τιμὴν των, διαπράττουσι τὸ στυγερώτερον καὶ διὰ τοὺς φυσικοὺς νόμους, τὸ ἀντιφυσικώτερον τῶν ἔγκλημάτων. Εἶνε πρόνοια περὶ ἑαυτῶν; αὐτοσυντηρησίας θυσία; ἢ ἀρετῆς προτίν;

"Ἐρριψα ἐπίτηδες τοιαύτην παρατήρησιν διὰ νὰ κρίνω τὴν ἐντύπωσιν αὐτῆς ἐπὶ τῆς ὁδηγῆς.

— Αρετὴ δὲν είναι, μοι ἀπεκρίθη ἡ ὁδηγής μου ζωηρῶς. Εἶνε προϊόν τῆς κοινωνικῆς προληπτικῆς ἢτις ἀναγκάζει καύτας, αἰτινες ἐν τῇ ἀσυνειδήτῳ ἀμυθεῖα των, ἔγκληματούσι.

Καὶ μὲ προσέβλεψεν ἵνα ιστηρ ἀνέγει ἀντίρρησιν.

— Πρόληψις, ἐπανέλαβα, σχετικά αὐτηρά κοινωνική ἀπαίτησις ἵσωσ.

— Προλήψεις ἔξι ἀνιστήτος, ἐπέμεινεν ἀποφθεγματικῶν. Ἡ γυνὴ ὅταν εἶναι μορφωμένη, ἡζεύει νὰ ὑπομένῃ θυσίας, διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῆς. Καὶ ἔπειλονθησεν, οἰσονει μὴ δεχαμένη ἀντίρρησιν, τὰς περὶ τῆς διοικήσεως πληροφορίας.

Τῇ ἔρριψα βλέμμα ἐτατικόν, ἵνα μαντεύσω τὴν ψυχικὴν αὐτῆς κατάστασιν. Ἡ δύσις της είχεν ἀναλάβει τὴν πρώτην γαλήνην καὶ τὴν εὐπροσήγορον καὶ γελαστὴν ἔκφρασιν. Οὐδὲν προέδιδεν.

— Οπωσδήποτε, ἐσκέφθη, ἔχει ψυχικὸν σθένος καὶ κράτος ἐφ' έαυτῆς, ἡμικρά αὐτηρά καὶ πνευματώδης; γυνὴ, ἡ μικρὰ ἵσως αὐτη, μεγάλη μάρτυς τῆς φρετῆς.

(Ἐπειτα τὸ τέλος)

H. E. II.